

JÍCHY Z ROSTLIN

Přírodní hnojiva a postřiky z toho, co roste na zahradě.

Připravila **Petra Matějková**

www.petrzahradnici.cz

Přidej se do mojí komunity na HeroHero

Sleduj mě na YouTube

Základ

Úvod: proč jíchy a co to vlastně je

Univerzální postup výroby

Pravidla aplikace

Rostliny

Kopřiva (dusík)

Přeslička (proti houbám)

Kostival (draslík)

Smetánka (komplex živin)

Řebříček (urychlovač)

Vratič (proti hmyzu)

Česnek a cibule

Kaprad' samec

Rebarbora

Heřmánek

Speciální a přílohy

Výluh z kompostu

Dřevěný popel

Kvašené slepičince

Tabulka: na co která jícha

Sezónní kalendář sběru

Časté otázky

Proč jíchy a co to vlastně je

Jícha je jedno z nejstarších hnojiv na světě a jeden z nejlepších způsobů, jak využít to, co na zahradě stejně roste: kopřivy, přeslička, smetánka, řebříček a my tomu říkáme „plevel“. Jejich výroba je triviální, síla obrovská. Rostlinu nebo její části necháte ve vodě fermentovat, bakterie ji rozloží a živiny se uvolní do vody ve formě, kterou si rostliny okamžitě vezmou. Největší výhodou jíchy je, že funguje okamžitě. Nic se nemusí pozvolna uvolňovat, živiny už jsou ve formě, kdy je rostliny umí hned přijmout. To je ale zároveň i nevýhoda, protože toto rychlé hnojivo se ze země velmi rychle vyplaví, pokud brzy po aplikaci začne výrazněji pršet.

Ze stejného základu se ale dělají i jiné věci, které lidé často míchají dohromady. Pojďme si je rozlišit.

Jícha

- Rostlina a voda, kvašení 2 až 3 týdny.
- Vzniká anaerobním kvašením, smrdí, „bublá“, postupně tmavne.
- Hlavně hnojivo (rozpustné živiny a půdní mikroorganismy).
- Sekundárně i postřik (mšice, doplnění živin přes listy).

Výluh (studený)

- Rostlina a studená voda, máčí se 24 hodin.
- Nekvasí, jen se uvolňují vodorozpustné látky.
- Rychlý postřik (typicky proti škůdcům).
- Používá se hned, neskládá se.

Odvar (vařený)

- Rostlina a vařící voda, krátké povaření nebo dlouhé louhování.
- Vařením vytáhnete aktivní látky z rostlin, jde o postup vhodný především u silnějších rostlin (přeslička s tvrdými stonky, sušený heřmánek, vratič bohatý na pryskyřice). Horká voda jejich pletiva otevře a látky se rozpustí.
- Hlavně postřik. U přesličky proti houbovým chorobám (padlí, plísně, kadeřavost, strupovitost), u vratiče proti hmyzu (mšice, mandelinka, molice, roztoči), u heřmánku proti hnilobě a na moření semen.

Univerzální postup výroby jíchy

Tento postup platí pro většinu rostlin, které v ebooku najdete. U konkrétních pak zmíním jen odchylky.

Co budete potřebovat

- **Nádobu:** plastovou, dřevěnou, kamennou nebo skleněnou. Nikdy kovovou, kvašení s kovem reaguje a jícha přijde o účinné látky.
- **Rostlinu:** čerstvou, nejlépe před květem. V této fázi má rostlina nejvíc energie v listech a jícha bude silnější (existují výjimky, které uvádím u konkrétních případů).
- **Vodu:** ideálně dešťovou. Pokud máte jen kohoutkovou, nechte ji aspoň 24 hodin odstát, ať vyprchá chlór (jinak by vám zabil kvasné bakterie a kvašení by se nemuselo správně nastartovat).
- **Něco na zatížení:** talíř nebo kámen. Co vyplave nad hladinu, může plesnivět.
- **Něco na zakrytí, ale netěsné.** Při kvašení vznikají plyny a musí mít kudy odcházet ven, jinak vám nádoba praskne.

Postup krok za krokem

1. Rostliny nahrubo nastříhejte nebo namačkejte. Čím víc je rozdrťíte, tím rychleji bude jícha kvasit. Bakterie totiž pracují tam, kde se dostanou k vnitřku rostliny, ne přes celistvý povrch listu.
2. Naplňte nádobu zhruba do tří čtvrtin. Nikdy nádobu úplně nenaplňte, obsah kvasí a musí mít prostor pro bublání (jinak vám bude vše přetékat).
3. Zalijte vodou tak, aby byly všechny rostliny ponořené.
4. Zatižte, přiklopte a postavte do polostínu, ideálně co nejdál od domu (smrdí to víc, než si umíte představit).
5. Denně promíchejte. Provzdušnění urychluje kvašení.
6. Hotovo je, když směs přestane pěnit a obsah ztmavne. Obvykle to trvá dva až tři týdny. Čím je tepleji, tím to jde rychleji.
7. Přefiltrujte přes plátýnko, sítko nebo staré tričko. Případně jíchu jen opatrně slijte a zbytky rostlin rozhrňte přímo do záhonu (a lehce zasypte kvůli zápachu), poslouží jako hnojivo v jiné podobě.

POSTUP

1. Nastříhat nebo namačkat.

2. Naplnit do tří čtvrtin a zalít vodou.

3. Zatížit, aby rostliny zůstaly pod hladinou.

4. Zakrýt, postavit do polostínu, denně míchat.

5. Po 2 až 3 týdnech přefiltrovat.

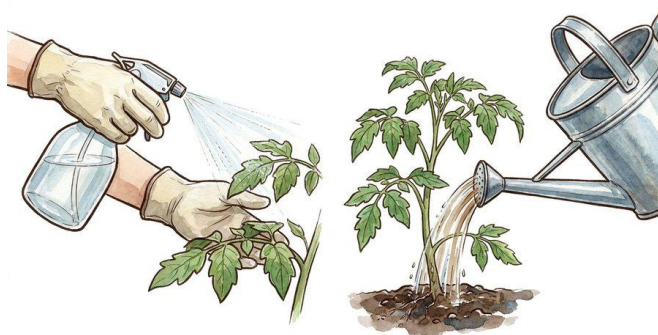
Žádné vážení, žádné odměřování. Poměry vychází zhruba **1 kg čerstvé hmoty na 10 litrů vody**, ale opravdu není potřeba nic přesně vážit. Příroda si poradí.

Pravidla aplikace

Ředění

Vykvašená jícha je hodně koncentrovaná, vždy ji musíte naředit, jinak spálí listy i kořeny.

- **Zálivka:** ředění 1:10. Na 1 litr jíchy dáte 10 litrů vody.
- **Postřik:** ředění 1:20. Na 1 litr jíchy 20 litrů vody. Jemnější, aby nespálila listy.
- **Neředěnou jíchu** nepoužívejte nikdy a na nic. Je příliš agresivní a rostlinám by mohla ublížit.

Kdy aplikovat

- Ráno po oschnutí rosy nebo večer před setměním.
- Nikdy za plného slunce.
- Vyhněte se aplikaci, pokud má v následujících dvou hodinách pršet, déšť by jíchu vyplavil.
- Ideální je podmračený den, klidně hned po dešti.

Zálivka do vlhké půdy

- Aplikujte ji jen do vlhké půdy, ideálně po menším dešti nebo po zálivce vodou.
- Nikdy ne do vyprahlé půdy. Koncentrované živiny by u suchých kořenů osmoticky táhly vodu ven a kořeny spálily (princip přehnojení).
- Také ne do rozbahněné půdy po průtrži. Voda v ní protéká hluboko dolů a živiny odtečou.

Jak aplikovat postřiky z jíchy

Postřik na listy má dvě role a každá vypadá v praxi trochu jinak. Buď foliární výživa (rychlá výživa přes list, dobrá u všech druhů jíchy), nebo cílený postřik proti škůdci.

- Při foliární výživě postřikujte listy rovnoměrně z vrchní i spodní strany, dokud z nich nezačne kapat (odborně se tomu říká „do skanutí“).
- Při postřiku proti mšicím a sajícím hmyzu se zaměřte na spodní stranu listů a mladé výhony, právě tam mšice sedávají. Mšice rozhání jen některé jíchy (typicky kopřiva, rebarbora, kaprad, vratič, česnek), kostival nebo smetánka takový účinek nemají.
- Používejte jemný rozprašovač. Mlha drží na listu líp než velké kapky.

Frekvence

- **Zálivka jíchou:** jednou za 2 až 4 týdny.
- **Postřik preventivní** (foliární výživa nebo prevence chorob): jednou za 2 až 3 týdny.
- **Postřik proti mšicím** (jen jíchy, které mají insekticidní účinek): 2x týdně, dokud mšice nezmizí. Pak se vraťte k preventivnímu rytmu.

Ochranná lhůta před sklizní

- Listová zelenina (salát, špenát): minimálně 14 dní.
- Bylinky: 14 dní.
- Plody, které před jídlem omyjete (rajčata, okurky, papriky): minimálně 7 dní.
- Na kořenovou zeleninu jíchy nepoužívejte, přemíra dusíku by měla negativní vliv na kořeny, nať by naopak abnormálně rostla.

CO HNOJENÍ JÍCHOU MILUJE

- Rajčata, papriky, okurky, cukety, dýně, košťáloviny, kukuřice.
- Růže, ovocné keře (rybíz, angrešt, maliny), jabloně, jahody.
- Bylinky a balkonové květiny.
- Obecně vše, co je náročné na dusík nebo trpí mšicemi.

CO HNOJENÍ JÍCHOU NESNÁŠÍ

- Luštěniny (fazole, hrách). Dusík si fixují samy, přebytek má za následek bujnou zeleň, ale málo plodů.
- Kořenová zelenina (mrkev, petržel, pastinák). Bujné natě, malé kořeny.
- Cibulová zelenina (cibule, česnek, pór). Totéž.
- Kvetoucí rostliny v plném květu. Dusík odvede jejich energii od plodů.

Bezpečnost: noste rukavice (i rozkvašená jícha umí kůži podráždit), chraňte si oči (jícha v oku pálí jako čert) a postřikovač po práci pořádně vypláchněte, jícha v hadičkách zaschne a ucpe trysky.

Rostliny vhodné pro přípravu jíchy

Deset rostlin, které najdete na téměř každé zahradě nebo v jejím okolí. U každé najdete, kdy a kde ji sbírat, jak ji zpracovat, na co se hodí a čemu se vyhnout.

Kopřiva (*Urtica dioica*)

Kopřivy bývá na zahradách víc než dost a většina lidí ji vnímá jako protivný plevel, co pálí a leze, kam nemá. Přitom je to jedna z nejbohatších volně rostoucích rostlin na dusík. Když se naučíte z ní udělat jíchu, máte v podstatě zadarmo nejlepší zahradní hnojivo, jaké si můžete přát.

Vedle dusíku obsahuje kopřiva i draslík, železo, hořčík, vápník a křemík. Komplexní složení, které vyhovuje rostlinám náročným na živiny. Druhotně z ní můžete dělat i postřik proti mšicím, ty odhání zápach a dráždivé látky, které se v jíše uvolní.

Kdy a kde sbírat

Sbírejte před květem. Jakmile kopřiva začne kvést, energie jí jde do tvorby semen a obsah dusíku v listech prudce klesá. Hodí se mladé rostliny zhruba do výše kolen, nejhodnotnější je jejich horní třetina. Sbírejte je dopoledne po oschnutí rosy, vždycky s rukavicemi a dlouhým rukávem.

Postup

Postupujte podle univerzálního návodu v sekci [Postup](#). Doba kvašení 2 až 3 týdny.

Jak používat

- Zálivka 1:10 (1 litr jíchy na 10 litrů vody), jednou za 2 až 4 týdny.
- Postřik 1:20. Funguje dvojmo, jako foliární výživa i jako odpuzovač mšic.
- Frekvence postřiku: preventivně jednou za 2 až 3 týdny. Když máte rostliny napadené mšicemi, stříkejte dvakrát týdně, dokud nezmizí.

Na co používat

- Rajčata, papriky, okurky, košťáloviny, dýně, kukuřice.
- Cokoli, co je náročné na dusík nebo právě bojuje s mšicemi.

Čemu se vyhněte

Luštěniny, kořenová zelenina, cibuloviny a kvetoucí rostliny v plném květu kopřivovou jíchu nesnášejí (viz [Pravidla aplikace](#)).

V případě nouze můžete použít i sušenou kopřivu, jícha ale bude slabší. Hodí se jako záchrana pozdě v sezoně, kdy už čerstvé kopřivy nemáte.

Krok za krokem na videu: youtube.com/watch?v=TmWrHy9dZnw

Přeslička rolní (*Equisetum arvense*)

Přeslička je vaše hlavní zbraň proti houbovým chorobám, a to bez kapky chemie. Obsahuje hodně křemíku (kyseliny křemičité), který se po zpracování dostane do buněčných stěn rostlin a zpevní je. Listy ošetřené přesličkovým odvarem jsou pak odolnější vůči padlí, plísním, kadeřavosti broskvoní i strupovitosti jabloní.

POZOR

Při sběru ji nezaměňte s přesličkou bahenní (*Equisetum palustre*), ta je toxická. Přeslička rolní má krátké, tenké, rovné stonky a roste na sušších stanovištích (pole, meze, sušší louky). Bahenní je vyšší, robustnější a najdete ji ve vlhku, u vody, v močálech.

Kdy sbírat

Mladé zelené výhony sklízíte od dubna do června. Můžete je hned použít čerstvé, nebo si je usušete do zásoby.

Postup

Klasická jícha funguje, ale na houbové choroby je lepší odvar.

1. Asi 100 g čerstvé přesličky, zhruba dvě velké hrsti, zalijte 1 litrem studené vody (nemusíte to vážit, stačí odhadem).

2. Nechte 24 hodin louhovat.
3. Povařte 30 až 45 minut. Vařením se kyselina křemičitá rozloží do rozpustné formy, ve které ji rostliny umí přijmout.
4. Nechte vychladnout a přefiltrujte.

Jak používat

- Postřík naředte 1:10.
- Použijte do 24 hodin od přípravy, odvar dlouho nedrží.
- Aplikujte dvakrát až šestkrát za sezónu, v rozestupech 3 až 14 dnů podle počasí a chorob.
- Funguje hlavně preventivně. Když už je rostlina silně napadená, přeslička sama nestačí.

Na co použít

- Rajčata, okurky, brambory (proti plísním).
- Jabloně (proti strupovitosti).
- Broskvoně (proti kadeřavosti).
- Réva, růže (proti padlí).

Kostival lékařský (*Symphytum officinale*)

Kopřiva je hnojivo na růst, kostival je hnojivo na plody. Obsahuje hodně draslíku, který je pro rostliny klíčový právě ve fázi nasazování a nalévání plodů a květů. K tomu má vápník a dusík. Pokud máte na zahradě rajčata, papriky nebo brambory, kostival vám hodně pomůže právě ve chvíli, kdy začnou plodit.

Kdy a kde sbírat

Sbírejte od května do září, nejlépe před květem nebo krátce po něm. Hodí se listy s řapíky. Vlhká, hluboká půda na okraji zahrady nebo u kompostu je pro kostival ideální stanoviště, takže ho mnozí zahradníci pěstují záměrně. Kořen má účinek ještě silnější, ale jeho vytržení rostlinu zatíží na dlouhou dobu, takže ho radši nechte na pokoji.

Postup

Postupujte podle univerzálního návodu v sekci [Postup](#). Kostival je opravdu objemný, vyplatí se listy dobře nasekat, aby se vám vešly do nádoby a rychleji se rozkvasily. Doba kvašení 2 až 3 týdny.

Jak používat

- Zálivka 1:10.
- Postřik 1:20 jako rychlá foliární výživa ve fázi nasazování plodů, draslík se k rajčatům, paprikám, okurkám a dýním přes list dostane dřív než přes kořeny. Mírně rozhání i mšice, ale kvůli zápachu se na něj sahá spíš jako na nouzovku, když potřebujete rychlý efekt.

- Frekvence jednou za 2 až 3 týdny, hlavně ve fázi kvetení a tvorby plodů.

Na co používat

- Rajčata, papriky, okurky, cukety, dýně. Všechno, co je v období plodů „hladové“.
- Brambory ve fázi tvorby hlíz. Draslík dělá hlízy škrobnaté a velké.
- Ovocné stromy a keře ve fázi nalévání plodů.

Kombinace s kopřivou: kopřiva dodá dusík (růst rostliny), kostival draslík (plody). Pokud máte oboje, můžete mít dvě nádoby vedle sebe a zalévat střídavě podle toho, v jaké fázi rostlina je.

Smetánka lékařská / pampeliška (*Taraxacum officinale*)

Smetánka má v zahradě dvojí pověst. Jedni s ní bojují jako s plevelem, druzí ji vítají, protože spolu s kopřivou patří k nejštvědřejším volně rostoucím rostlinám na zahradě. Z jíchy získáte široké spektrum živin (dusík, železo, vápník, draslík) plus křemík, který preventivně chrání před houbovými chorobami. Smetánka navíc aktivuje půdní mikroorganismy a postupně zlepšuje strukturu půdy.

Kdy sbírat

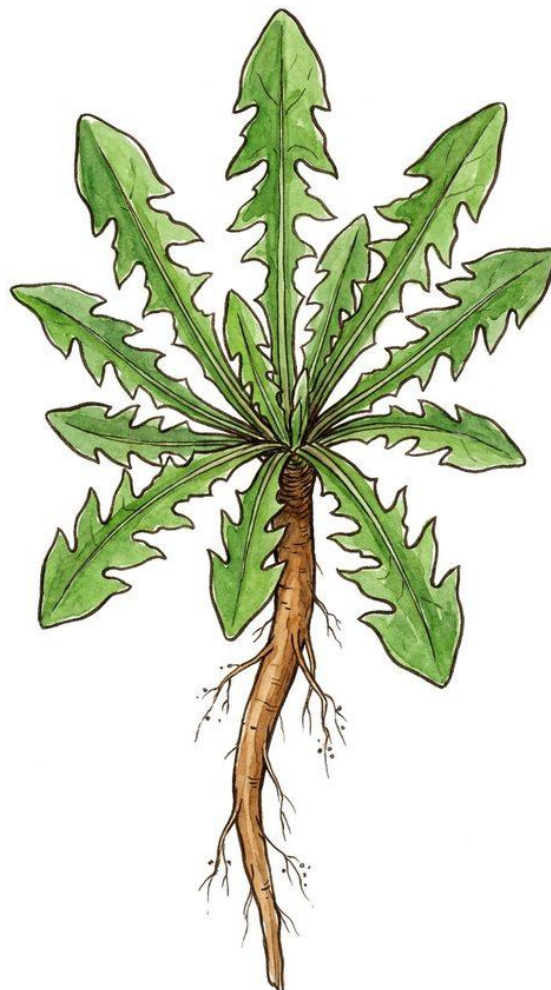
Sklízejte brzy z jara, dokud rostlina nekvete (energie je tehdy ještě v listech). Můžete vytrhnout i s kořenem, smetánka má živiny v celé rostlině.

Postup

Postupujte podle univerzálního návodu v sekci [Postup](#). Použijte všechno (listy, květy i kořen), čím víc materiálu, tím lépe. Doba kvašení 2 až 3 týdny.

Jak používat

- Zálivka 1:10.
- Postřik 1:20.
- Frekvence jednou za 2 až 4 týdny.

Na co

- Funguje široce po celé zahradě.
- Hodí se hlavně pro ovocné stromy a keře, kterým dělá moc dobře.
- Stejně výjimky jako u kopřivy: nepoužívejte na luštěniny, kořenovou zeleninu ani cibuloviny.

Řebříček obecný (*Achillea millefolium*)

Řebříček je trochu mimo klasické jíchy. Není to samostatné hnojivo, po kterém byste sáhli, když rostliny strádají. Funguje spíš jako katalyzátor a doplněk.

- Výrazně urychluje zrání kompostu. Funguje jako startér mikrobiální aktivity.
- Zesiluje účinek jiných jích. Když ho přidáte třeba do kopřivové jíchy, prý funguje líp. Toto tvrzení je sice z ranku babských rad, bez vědeckého podložení, ale proč to nezkusit.
- Má mírné protihoubové a protibakteriální vlastnosti.

Kdy sbírat

Sklízejte v plném květu, typicky od června do září. Květenství tehdy obsahují nejvíc silic.

Jak řebříček použít

Tři možnosti, podle toho, co potřebujete.

A) Do jíchy z jiné rostliny

Přidejte jednu až dvě hrsti květů řebříčku rovnou do kvasící nádoby s kopřivami nebo kostivalem.

B) Samostatný odvar do kompostu

Hrst květů zalijte 1 litrem vařící vody, nechte hodinu louhovat. Pak naředte 1:10 a prolijte kompost.

C) Sušený do kompostu

Při zakládání nebo přerovnávání kompostu každou vrstvu lehce „popráškujte“ sušenými květy řebříčku.

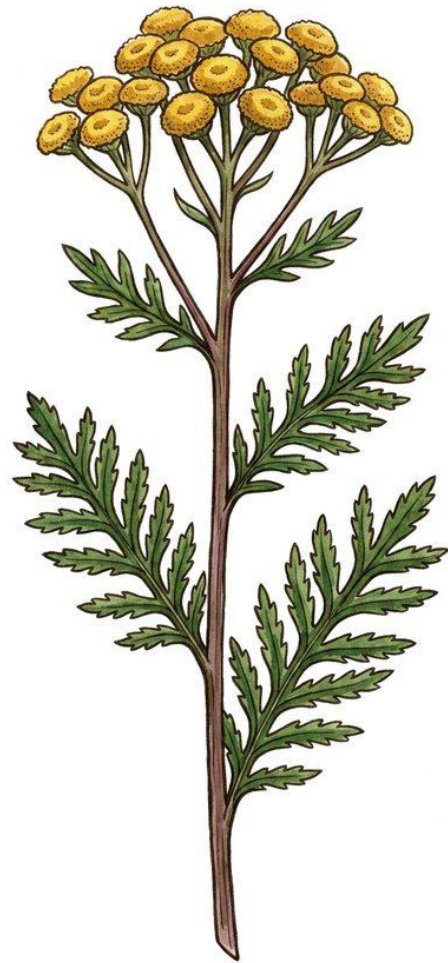
Samostatně jako zálivku ho nepoužívejte, k tomu řebříček není.

Vratič obecný (*Tanacetum vulgare*)

Vratič je vaše nejúčinnější přírodní zbraň proti hmyzu. Obsahuje pyrethroidy, takzvané přírodní pyrethrum, což jsou silné insekticidní látky. Funguje na mšice, mandelinku bramborovou, svilušky, molice i mravence.

POZOR

Vratič je mírně toxický kvůli obsahu thujonu. Postříkem aplikujte na neplodící části rostlin, dodržujte ochrannou lhůtu před sklizní (14 dní) a pracujte v rukavicích.

Kdy a kde sbírat

Sklízejte v plném květu, typicky od července do září. Žluté „knoflíky“ obsahují nejvíc účinných látek. Vratič roste na mezích, okrajích cest a polí, takže obvykle není problém ho najít.

Postup

Standardní jícha funguje, ale typičtější a praktičtější je výluh nebo odvar.

Výluh

Dvě hrsti nasekané natě zalijte 1 litrem vařící vody. Přiklopte a nechte vychladnout. Použijte do 24 hodin.

Odvar

1 díl čerstvé natě na 20 dílů vody. Natě nasekejte, nechte den máčet a pak povařte půl hodiny. Použijte do 24 až 48 hodin.

Jak používat

- Stříkejte v poměru 1:3. Je to docela silné, ale vratič je opravdu intenzivní.
- Při napadení škůdci aplikujte dvakrát týdně, dokud nezmizí.
- Ochranná lhůta u jedlých částí je 14 dní.

Na co (a proti čemu)

- Brambory proti mandelince.
- Růže proti mšicím.
- Salát, košťáloviny a brukvovité proti molicím.
- Obecně proti sajícimu i kousavému hmyzu.

Čemu se vyhněte

- Neaplikujte na jedlé části těsně před sklizní (thujon je toxický).
- Nepostříkujte kvetoucí plodiny, dokud jsou na nich opylovači. Vratič by jim ublížil.

Česnek a cibule (*Allium sativum*, *Allium cepa*)

Česnek s cibulí jsou skvělá dvojka, protože si vystačíte s tím, co máte doma v kuchyni. Postřík z česneku a cibule funguje proti mšicím, sviluškám a houbovým chorobám (padlí, rzi, plísni šedé). Účinné jsou v něm sírné látky (hlavně allicin v česneku) a silice.

Postup

Klasický výluh

1. Rozmačkejte nebo rozmixujte 4 stroužky česneku a jednu cibuli.
2. Zalijte 1 litrem vody.
3. Nechte přes noc louhovat (zhruba 12 hodin).
4. Přefiltrujte přes plátýnko.

Silnější varianta (proti zaběhlým houbovým chorobám)

Stejný postup, ale po louhování ještě 10 minut povařte.

Jak používat

- Neředěný výluh je silný postřík, na drobné napadení můžete sáhnout po jemnějším 1:5 (preventivně).
- Použijte do 48 hodin od přípravy, jinak postupně ztrácí účinek.
- Při napadení stříkejte každé tři až pět dní, preventivně jednou za jeden až dva týdny.

Na co

- Růže (proti rzi a mšicím).

- Rajčata, okurky (proti plísním).
- Pokožkové rostliny (proti mšicím a sviluškám). U pokojovek je výhoda, že tolik nesmrdí jako klasická jícha.

Kaprad' samec (*Dryopteris filix-mas*)

Kaprad' má dvě funkce, kterým ostatní jíchy nemohou konkurovat: postřik proti mšicím a zálivka půdy proti slimákům. Druhý efekt funguje jako repelent, tříslovinné a hořké látky v kapradí (hlavně kyselina filixová) dráždí slimákům jejich slizovou pokožku a ošetřené půdě se raději vyhnou. Není to jed, slimáky to neusmrtí, jen je odežene jinam.

POZOR

Kaprad' je mírně toxická právě kvůli kyselině filixové. Pracujte v rukavicích a nepoužívejte ji na jedlé části rostlin těsně před sklizní. Ochranná lhůta je minimálně 14 dní.

Kdy sbírat

Sklízejte mladé listy od května do června.

Postup

Postupujte podle univerzálního návodu v sekci [Postup](#). Použijte 100 g čerstvých listů na 1 litr vody. Doba kvašení 2 až 3 týdny.

Jak používat

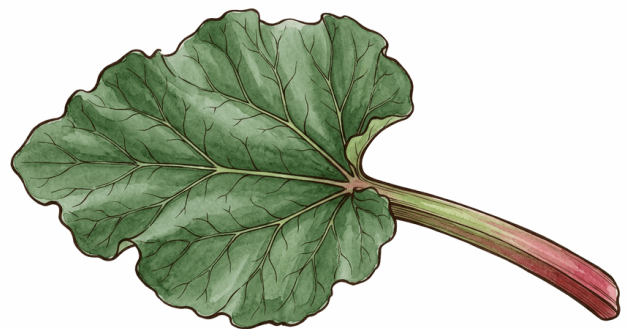
- Postřik proti mšicím: ředění 1:10.
- Zálivka půdy proti slimákům: ředění 1:10, lijte přímo na zem mezi rostliny (ne na listy).
- Frekvence při napadení 1x týdně.

Na co

- Salát, brukvovité, jahody (tam, kde řešíte slimáky).
- Růže a ovocné keře (proti mšicím).

Rebarbora (*Rheum rhabarbarum*)

Rebarborové listy jsou krásný příklad zahradnické úspornosti. Řapíky vám doputují do koláče nebo kompotu, listy jste možná dosud házeli na kompost. A přitom jsou skvělý materiál na postřik proti škůdcům. Postřik funguje proti mšicím, molicím a mladým housenkám. Účinkují v něm kyselina šťavelová a třísloviny, kterých je v listech hodně (proto je my nejíme, jsou pro nás toxické, ale na škůdce to platí).

Kdy a jak sbírat

Sbírejte listy v období sklizně řapíků, typicky od května do června. Můžete je hned použít čerstvé, nebo si je usušit na zásobu pro pozdější použití.

Postup

Studený výluh

0,5 kg nasekaných listů zalijte 3 litry studené vody, nechte 24 hodin louhovat a přefiltrujte. Použijte neředěný.

Silnější varianta (odvar)

1. Nasekané listy zalijte studenou vodou, nechte 2 dny louhovat.
2. Povařte 10 minut.
3. Vychladlé naředte 1:10.

Jak používat

- Studený výluh postřikem neředěný, odvar v ředění 1:10.
- Preventivně postřikujte každých 7 až 10 dní, při napadení každé 2 až 3 dny.
- Ochranná lhůta na jedlé části je striktní: kvůli kyselině šťavelové nikdy nepostřikujte na zeleninu nebo ovoce těsně před sklizní.

Na co

- Růže (proti mšicím).
- Okrasné rostliny obecně (proti mšicím, molicím).
- Pokojovky. Tady oceníte, že rebarborový výluh tolik nesmrdí, takže ho můžete použít i v bytě.

Heřmánek pravý (*Matricaria chamomilla*)

Z heřmánku je lehký preventivní postřik proti houbovým chorobám a zároveň posiluje rostliny. Největší parádu dělá na mladých semenáčcích, kde chrání před takzvaným „padáním klíčnicích rostlin“ (houbové choroby *Pythium* a *Rhizoctonia*). Pokud jste si kdy pěstovali rajčata nebo papriky ze semen a sazenice vám padaly jak podťaté, tohle může být velká pomoc.

Heřmánek se hodí i k namáčení semen před výsevem. Ošetřená semena pak méně podléhají chorobám hned na začátku vegetace.

Kdy sbírat

Sklízejte květy v plném květu (květen až srpen). Sušte je ve stínu, aby si zachovaly silice.

Postup

Klasický výluh (studené louhování, ne vaření)

1. 100 g sušených (nebo 200 g čerstvých) květů zalijte 1 litrem dešťové vody.
2. Nechte louhovat nejméně týden.
3. Přefiltrujte.

Rychlejší cesta

Zalijte vařící vodou, nechte vychladnout a použijte.

Jak používat

- Postřik 1:5 (silnější) nebo 1:10 (mírnější preventiva).
- Sazenice stříkejte jednou týdně po dobu prvních týdnů růstu.

- Dospělé rostliny preventivně jednou za dva týdny.

Na co

- Sazenice rajčat, paprik, košťálovin (proti padání klíčnicích rostlin).
- Salát, špenát (proti plísním).
- Růže, jahody (proti padlí).

Kombinace s přesličkou: Když je smícháte v jednom postřiku, máte v ruce solidní preventivní obranu proti houbovým chorobám. Heřmánek rostliny posiluje, přeslička zpevňuje jejich pletiva křemíkem.

Speciální jíchy a hnojiva

Tři přípravky, které nejsou klasická rostlinná jícha, ale do plné výbavy zahradníka patří.

Výluh z kompostu (compost tea)

Compost tea není jícha v tradičním smyslu, ale princip je podobný. Ze zralého kompostu se do vody uvolní rozpustné živiny a hlavně živé mikroorganismy (bakterie, plísňe, prvoci, hlístice), které jsou pro půdu i rostliny prospěšné. Je to něco mezi hnojivem a probiotikem pro půdu.

Postup A (jednoduchý)

1. Jutový pytel, starou ponožku (nebo jakoukoli jinou hustou tkaninu) naplňte 1 až 2 kg zralého kompostu.
2. Ponořte do nádoby s 10 litry dešťové (nebo odstáté) vody.
3. Nechte 2 dny louhovat, občas zamíchejte.
4. Vyndejte pytel, obsah vraťte na kompost.
5. Tekutina je hotová.

Postup B (provzdušňovaný, silnější)

1. Postupujte stejně jako u varianty A, ale do vody vložte akvarijní vzduchovač, který bude tekutinu provzdušňovat 24 až 36 hodin.
2. Mikroorganismy se v okysličené vodě intenzivně množí, výsledek je výrazně silnější.
3. Použijte hned. Provzdušněný compost tea „odejde“ během několika hodin, kdy spotřebuje kyslík.

Jak používat

- Ředění: jako slabý čaj, zhruba 1:5 až 1:10.
- Zálivka jednou za dva až tři týdny.

- Postřik: ano, na listy i na půdu. Pomáhá rostlinám obecně, posiluje jejich obranyschopnost.
- Použijte čerstvé, do 24 hodin od přípravy.

Na co

- Hodí se na zeleninu, ovoce i květiny.
- Zvláště dobře funguje po výsadbě nebo přesazení, kdy půdu rychle kolonizují prospěšné mikroorganismy.
- Pomáhá obnovit mikrobiální život v půdě po dlouhé monokultuře (třeba ve skleníku).

Dřevěný popel

Popel není jícha, ale v praxi se s nimi často míchá (a často taky plete). Když topíte dřevem, je to zadarmo dostupné koncentrované hnojivo, které se ve správné dávce hodně vyplatí použít. Z dřeva zbude bohatý zdroj draslíku a vápníku, plus mírně fosforu. Dusík v popelu téměř není, ten ze dřeva při hoření „vyletí“.

Orientační složení: 6 až 10 % draslík, 33 až 35 % vápník, 2 až 4 % fosfor. Použití je tedy podobné jako u kostivalové jíchy, jen silnější na vápník. A právě kvůli vápníku popel zvyšuje pH půdy (alkalizuje), což (pozor!) není všem rostlinám po chuti.

Jak používat

A) Suchý popel přímo na záhon

Rozhodte 0,5 až 2 kg na 10 m² a lehce zapracujte do horní vrstvy půdy. Nejlepší načasování je na podzim nebo brzy z jara.

B) Do kompostu

Přidávejte 3 až 5 kg na 1 m³ kompostu, pomáhá vyvážit kyselost.

C) Popelová voda (výluh)

0,5 kg popela zalijte 10 litry vody, nechte 2 dny odstát a občas zamíchejte. Pak slijte čirý roztok (pevný zbytek vraťte na kompost). Zálivkou používejte jednou za 3 až 4 týdny. Případně můžete pevnou složku vylít spolu se zálivkou na záhon, jen si nezapomeňte sundat z konve kropítko, ucpalo by se.

Na co

- Plodová zelenina, která má ráda draslík: rajčata, brambory, papriky.
- Ovocné stromy a keře (rybíz, angrešt).
- Drobné ovoce (jahody).
- Cibule a česnek (popel snáší, na rozdíl od jíchy).
- Růže.

Čemu se vyhněte

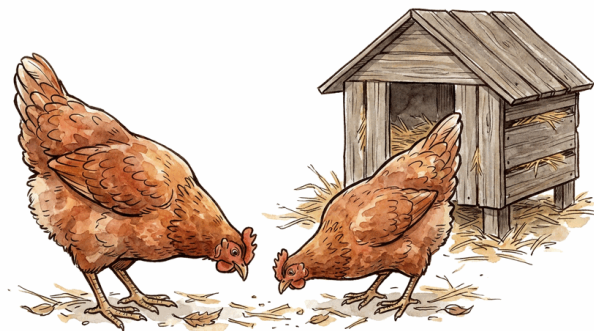
- Kyselomilné rostliny (rododendrony, azalky, borůvky, vřesy, jehličnany). Popel zvyšuje pH a tyto rostliny to nesnesou.
- Brambory na hluboce kyselých půdách. Popel u nich může zvýšit výskyt strupovitosti.

DŮLEŽITÉ

- Nikdy nepoužívejte žhavý popel, vždycky až úplně vychladlý.
- Jen popel z čistého dřeva. Ne z lakovaného nebo mořeného dřeva, ne z briket s pojivy.
- Skladujte v suchu. Vlhký popel ztrácí účinnost, vápník v něm se sráží na uhličitán.

Kvašené slepičince (drůbeží trus)

Pokud máte slepice nebo přístup ke slepicím (od sousedky, z farmy, od kamarádky), máte v kurníku zadarmo jedno z nejsilnějších hnojiv, jaké se dá v zahradě použít. Slepíčí trus je výrazně koncentrovanější než kravský nebo koňský hnůj. Po kvašení a naředění z něj máte kapalné hnojivo, které rostliny umí využít okamžitě.

POZOR

Čerstvý slepičí trus je v zahradě velmi pálivý, bez kvašení nebo vyžrání spálí kořeny i listy. Navíc může obsahovat patogeny (salmonelu, *E. coli*). Hygiena je tu proto o stupeň důležitější než u jich z rostlin.

Postup A: kvašený výluh (kapalné hnojivo)

1. Nádobu naplňte čerstvým trusem do 1/4 výšky.

2. Doplňte vodou do 3/4 (trus kvasí a pění, potřebuje volné místo).
3. Přikryjte sítím nebo netěsně víkem. Nikdy hermeticky, plyny musí mít kudy ven.
4. Nechte kvasit jeden až dva týdny a denně promíchejte.
5. Hotovo je, když se ustaví mazlavá hmota a pění se uklidní.
6. Přefiltrujte.

Postup B: kompostování (bezpečnější)

1. Trus smíchejte s uhlíkatým materiálem (sláma, listí, hobliny) v poměru 1:3, tedy jeden díl trusu na tři díly slámy. Slepíčí trus má sám o sobě hodně dusíku a málo uhlíku, slámou ho vyvážíte do podoby, ve které kompost hezky zraje a zahřeje se na potřebnou teplotu.
2. Nechte v kompostu několik měsíců. Při správném průběhu se kompost zevnitř zahřeje na 50 až 70 °C a patogeny se zničí.
3. Vyzrálý kompost pak normálně použijte do záhonu.

Jak používat kvašený výluh

Slepičince jsou silně dusíkaté hnojivo (NPK kolem 4-2-2). Hodí se na začátek sezony a do fáze růstu, dokud rostlina staví listy a kořeny. Jakmile naváže plody, přejděte raději na draslíkové hnojivo (kostival, popel), jinak by dusík odvedl energii z plodů zpátky do natě.

- Ředění 1:10 pro plodovou zeleninu (rajčata, okurky, dýně, cukety).
- Slabší 1:15 až 1:20 pro zeleninu citlivější na dusík (papriky).
- Zalévejte vždy ke kořenům, nikdy ne na listy (spálí je).
- Frekvence jednou za dva až tři týdny v sezoně, od jara do konce srpna.
- Předem zalijte čistou vodou, teprve potom slepičincový roztok (jako u všech jích, viz [Pravidla aplikace](#)).

Na co

- Plodová zelenina: rajčata, papriky, okurky, cukety, dýně, košťáloviny.
- Kvetoucí letničky a růže.
- Ovocné stromy a keře.
- Trávník (jen mírně, jinak ho spálíte).

Čemu se vyhněte

- Luštěninám, kořenové zelenině a cibulovinám (stejně jako u kopřivové jíchy).
- Aplikaci na listy. Jen ke kořenům.
- Čerstvému nekvašenému trusu, nikdy ho nedávejte přímo do záhonu.
- Listové zelenině těsně před sklizní.

Hygiena: Pracujte v rukavicích a po manipulaci si důkladně umyjte ruce.
Plody před konzumací vždy omyjte (jako vždycky).

Na co která jícha

Když řešíte konkrétní problém v zahradě, podívejte se sem. Tabulka vám rovnou ukáže, po které jíše sáhnout.

Problém nebo cíl	Doporučená jícha
Mšice (postřík)	Kopřiva, rebarbora, vratič, kapraď, česnek
Slimáci (zálivka půdy)	Kapraď samec
Mandelinka bramborová	Vratič
Padlí (houbová choroba)	Přeslička, česnek, heřmánek
Plíseň na rajčatech a okurkách	Přeslička, česnek
Strupovitost jabloní	Přeslička
Kadeřavost broskvoní	Přeslička
Slabý růst, žloutnoucí listy	Kopřiva, smetánka, compost tea
Tvorba plodů, kvetení	Kostival, popelová voda
Padání semenáčků	Heřmánek
Posílení po přesazení	Compost tea, smetánka
Slabý kompost, dlouho zraje	Řebříček
Silný dusík pro plodovku	Slepičince (kvašený výluh)
Vyzrálé hnojivo pro celou zahradu	Kompostovaný slepičí trus

Sezónní kalendář sběru

Co kdy sbírat, ať z každé rostliny získáte to nejlepší. Konkrétní termíny se mohou lišit podle sezóny a lokality, proto je prosím berte jen jako orientační vodítko.

Měsíc	Co sbírat
Březen / duben	Smetánka (listy před květem). Kopřiva (mladé výhony, jakmile se objeví).
Květen	Kopřiva (vrchol kvality). Přeslička (mladé zelené výhony). Kostival (listy před květem). Rebarbora (listy v období sklizně řapíků). Kapraď samec (mladé listy).
Červen	Kopřiva (ještě před květem). Přeslička. Kostival. Heřmánek (květy). Vrtič (začátek kvetení).
Červenec / srpen	Heřmánek. Vrtič (plný květ). Řebříček (květy). Kostival (druhá sklizeň).
Celoročně dostupné	Česnek a cibule (ze zásob). Popel (z topení). Compost tea (kompost je celoroční). Sušené byliny ze zásob. Slepčince (z kurníku, pokud chováte slepice).

Časté otázky

Jícha smrdí na celou ulici, co s tím?

Přidejte do nádoby hrst kozlíku nebo kamenné moučky, zápach se výrazně sníží. Některé zdroje doporučují i hrst sena pro mléčné kvašení (jícha pak nesmrdí ani zdaleka tolik). Nádobu postavte na konec zahrady, do polostínu, daleko od posezení.

Můžu dělat velkou zásobu na celou sezonu?

Ne. Jícha v uzavřené nádobě dál kvasí, postupně ztrácí účinek a pořád smrdí. Vyrábějte ji průběžně po menších dávkách podle toho, kolik právě potřebujete.

Co když na jíchu na měsíc zapomenu?

Většinou se nic strašného nestane, jen se efekt zeslabí a v nádobě se může přemnožit nepříznivá bakteriální flóra. Pokud z ní jde „špatný“ smrad (ne kvasný, ale hnilobný nebo sirný), raději obsah vylijte.

Lze jíchy kombinovat?

Ano, vyzkoušené a osvědčené kombinace:

- Kopřiva plus kostival, široké pokrytí (dusík plus draslík).
- Kopřiva plus přeslička, hnojení a ochrana proti houbám.
- Heřmánek plus přeslička, silná preventivní obrana proti houbovým chorobám.

Je sušená rostlina horší než čerstvá?

Většinou ano, čerstvá je silnější. Sušená je ale dobrá záchrana mimo sezónu. Používá se zhruba 100 až 200 g sušené na 10 litrů vody (oproti 1 kg čerstvé).

Co když nemám dešťovou vodu?

Vodu z kohoutku nechte aspoň 24 hodin odstát, vyprchá z ní chlór. Studenou vodu rovnou z vodovodu nepoužívejte, chlór zabije kvasné bakterie a kvašení vůbec nezačne nebo jen velmi pomalu.

Kdy jíchu nepoužívat vůbec?

- Když rostlina kvete a vy chcete plody. Přebytek dusíku odvede energii od plodů.
- Před sklizní (dodržujte ochrannou lhůtu, viz [Pravidla aplikace](#)).
- Na luštěniny, kořenovou zeleninu, cibule a česnek (kromě vratiče a heřmánku, ty mají jinou roli).
- Když je horko a plné slunce, kapky postřiku rostlinu spálí.

Ebook sepsala **Petra Matějková**

www.petrazahradnici.cz · jak@petrazahradnici.cz

Přidej se do komunity na HeroHero

Sleduj mě na YouTube

© 2026 Petra Matějková · Pouze pro osobní použití. Děkuji, že to bez mého svolení nešíříte dál.